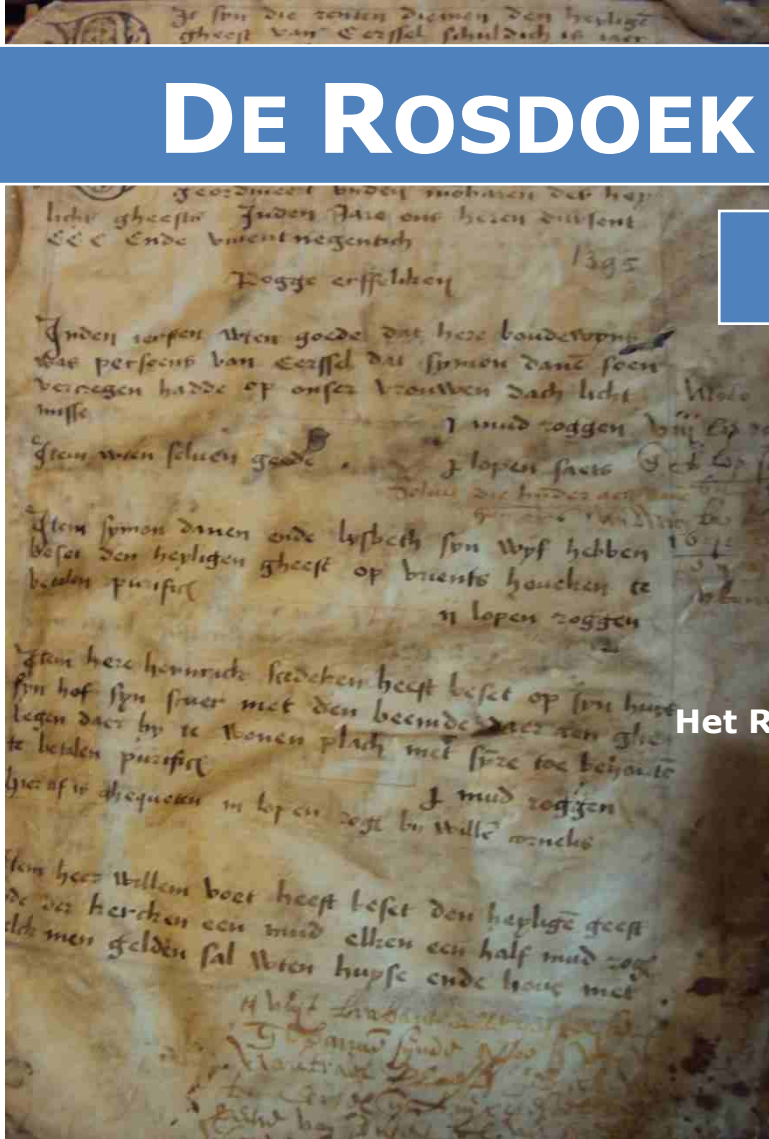

december
2013

DE ROSDOEK

148

Speciale editie

Het Register van de
Heilige Geest
Eersel

Piet Frints
Harrie Grielen
Daniel Vangheluwe

DE ROSDOEK is een uitgave van Heemkundige
Studiekring "De Acht Zaligheden"

ISSN 1384-086X

*Voor al uw thuiszorg en
hulp in de huishouding,
bel Zorgcentrum Merefelt !*

Zorgcentrum Merefelt

*Zorgcentrum Merefelt maakt deel uit van de
Regionale Stichting Zorgcentra de Kempen
Bezoekadres: Parklaan 2, 5504 GB Veldhoven
Mooier Merefelt rekeningnummer Rabobank West*

*www.rszk.nl
Tel.: 040-253 50 40
1345 79 445.*

**Combinatiebouw
voor industriële
elektrotechniek b.v.**

Kuiper 8

5521 DH Eersel

Telefoon: 0497-530530

Telefax: 0497-518102

E-mail: info@combinatiebouw.nl

Internet: www.combinatiebouw.nl

<i>Voorwoord</i>	4
<i>Inleiding</i>	5
<i>Opbouw van het register</i>	6
<i>De datering</i>	9
<i>Het jaargetijdenboek</i>	11
<i>Het bestaan van het Onze Lieve Vrouwe gilde</i>	13
<i>Historische bron voor namen</i>	15
<i>Allerlei</i>	21
<i>Transcriptie van het Register van de H. Geest van Eersel</i>	25

COLOFON

DE ROSDOEK is een uitgave van Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden".
Verschijnt 4 x per jaar. Volgende nummer in maart 2014.

Redactie:

K. Cornelissen, Eersel, 0497 - 512208
P. Frints, Eersel, 0497 - 512197
H. Grielen, Eersel, 0497 - 512897
E-mailadres redactie: h.grielen@upcmail.nl

Secretariaat:

E. Lavrijsen, Bogerd 70, 5521 ML Eersel, 0497 - 843909
E-mail: evert.lavrijsen@gmail.com

Website: www.hskdeachtzaligheden.nl

Heemkamer:

Gevestigd in Streekmuseum De Acht Zaligheden, Kapelweg 2, 5521 JJ Eersel

Contributie:

€ 21,50 per jaar (€ 13,00 per jaar voor medelid op hetzelfde adres)

Giften:

De Studiekring is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Bankrekening: ABNAMRO 62.47.42.407 t.n.v. De Acht Zaligheden te Eersel
IBAN: NL83ABNA0624742407

VOORWOORD

Het is intussen zo'n twee jaar geleden, dat de eerste twee van onderstaande personen elkaar vonden op het idee dat het Eerselse Register van de Heilige Geest niet verloren mocht gaan. Betrokkenheid bij het parochiële archief had Piet al veel langer en besef van historische en culturele waarde van het bijzondere boekje hadden we alle twee. Daar wilden we iets mee doen.

De start werd een zgn. transcriptie. Dat is een zo exact mogelijke weergave van de tekst in moderne letter. Daarvoor kwamen we regelmatig bij elkaar, lazen wat er stond, ontcijferden lastige zinnestukjes, worstelden met afkortingen en soms ook met onbekende begrippen.

Maar geleidelijk aan kwamen we verder.

In de laatste fase van ons bezig zijn met het H.Geestboek konden we Daniel Vangheluwe – welbekend bij lezers van De Rosdoek - interesseren. Hij las onze transcriptie nog eens grondig door, bracht enige verbeteringen aan, legde verbanden met de eerder al door hem bewerkte cijsboeken van de hertog van Brabant en attendeerde van daaruit op bijzondere zaken in het document.

Vanaf het begin was er de gedachte om dit H.Geestregister in eenvoudige vorm ooit uit te geven. Hoe? Dat wisten we toen nog niet. Vanuit de redactie van De Rosdoek ontstond de gedachte om te proberen eenmaal per jaar een 'special' uit te geven. Die over onze Willibrorduskerk door Chr.Thijssen (nr.144; december 2012) was de eerste. Met deze tweede 'special' ontstaat misschien het begin van wat een reeks kan worden.

Een "archiefschat" als deze vind je in een parochiearchief niet vaak meer. Die hoort daar eigenlijk ook niet meer thuis. Elders zou die beter verzorgd zijn. Toch zijn we er trots op, dat we dit juweeltje eruit hebben kunnen opdiepen en 'oppoetsen', alvorens het een betere bewaarplaats vindt. Dat wordt binnen niet al te lange tijd het Regionaal Historisch Archief in Eindhoven.

Piet Frints
Harrie Grielen
Daniel Vangheluwe

1. Inleiding

Werkelijk zeer oude boeken of geschriften vindt men in onze parochiële archieven niet vaak meer. De meeste van die archivalia hebben intussen elders een veilig(er) plaatsje gevonden. Dat wil niet altijd zeggen dat ze daarmee ook toegankelijker zijn dan ze eerst waren. Niet zelden moet men heel wat moeite doen om zo'n oud archiefstuk ook werkelijk in handen te krijgen. Niet in dit geval.

De Willibrorduskerk in Eersel bewaart in haar kluis nog enkele bijzondere geschriften die wij mochten inzien en waarvan er één onze bijzondere aandacht trok.

Het is overigens niet voor het eerst dit mooie, oude document opvalt. In het boek "Eersel Duizel Steensel, Drie Zaligheden" uit 1989 wordt het in het hoofdstuk Zes eeuwen pastoors al kort genoemd.¹ Eigenlijk is het daar niet meer dan een bladvulling, een illustratie bij het hoofdstuk. Ruim tien jaren later geeft Harrie Grielen een veel gedetailleerder beschrijving van het bijzondere handschrift².

Het dateert uit de vroege 16e eeuw en heeft als titel "**dat register vanden heyligen ghee(st) tot x Eersel anno m v xxx**" (1530).

Direct eronder een etiket met daarop:

"Den hoofdzakelijken inhoud dezès registers van Eersel's H.Geestbestuur heeft Ign.Th.Welvaarts, Prior der abdij te Postel, in 1888 overgeschreven."

Dat is dus nóg oudere belangstelling. Helaas zijn Welvaarts'aantekeningen in het abdijsarchief niet bewaard gebleven.

Het register van de H. Geest is in wezen de boekhouding van de armenzorg. De kerk nam die voor haar rekening in de periode van de Middeleeuwen tot de Napoleontische tijd .

---

¹ Boelaars J.E.M., Zes eeuwen pastoors in Eersel, Duizel en Steensel. In: Eersel Duizel Steensel Drie Zaligheden; Een bijdrage tot haar geschiedenis. [Hapert 1989]. (De Kempen Pers b.v. Hierin pag.160.

² Grielen Harrie, Het register van de Heilige Geest uit 1530; Een bijzonder boekje in het parochie-archief van Eersel. In : De Rosdoek nr.101 (maart 2002), p.3 – 12.

Het boekwerk is niet groot, het meet circa 23,5 x 17 cm, is in perkament gebonden, met in de kaft twee sleufachtige gaten. Mogelijk zijn hier in oorsprong linten of leren veters door gegaan. Boven- en onderzijde van het Register zijn behoorlijk aangetast door de tand des tijds. De deplorabele toestand waarin het boekje zich bevindt, was voor de auteurs reden om een complete transcriptie te maken van het boekwerk en - nu het nog kan - de inhoud veilig te stellen voor de toekomst. Daartoe is de inhoud van het Register vergeleken met gegevens in de Cijnsboeken van Eersel van 1521. Dat heeft interessante feiten opgeleverd en reeds eerder geschreven conclusies bevestigd. Hoezo "eerder geschreven"? Waar doel je op?? Van wie??

Ruime aandacht is besteed aan de datering van de tekst en de omschrijving van de giften.

Met een overzicht van alle familienamen en toponiemen die in het register vermeld zijn, kan deze studie wellicht een bron zijn voor historici en genealogen.

2. Opbouw van het Register

Het boekje bestaat uit een 18 tal pagina's - eveneens van perkament - die meestal tweezijdig zijn beschreven in een mooi, regelmatig en goed leesbaar 15de eeuws gotisch handschrift.

Het lijkt steeds om dezelfde hand te gaan. In het eerste gedeelte van het boek is de inkt nog behoorlijk donker van kleur, maar verderop wordt ze bruinachtig van tint.

De eerste bladzijde begint met een initiaal. Dat is de versierde eerste letter zoals die in kostbare middeleeuwse handschriften voorkomt. Dan meestal uitgevoerd in kleur, hier echter in gewoon zwart/wit. Maar toch. Aan dit eenvoudig register van een dorpsarchief heeft men

dus 'cachet' willen geven. Dat onderstreept het belang dat het indertijd voor de Eerselse gemeenschap gehad moet hebben.

De tekst bestaat verder uit kleine "paragraafjes", die in lengte variëren van een, twee of drie regels tot soms een twaalftal. Tussen of in de marge naast die paragraafjes zijn in een ander handschrift, van veel latere datum, korte notities gemaakt. Bovendien heeft ooit iemand her en der in het boekje zitten knoeien, misschien gewoon zijn "*pen zitten proberen*", dikke krassen en krullen duiden daarop.

Het boekje heeft een duidelijke indeling en is verdeeld in drie stukken. Het grootste deel ervan betreft schenkingen. Die zijn gedaan in "*rogge erffeliken*" ofwel de goederen die in graan, d.w.z. in natura, werden betaald. Op de eerste bladzij staat bij voorbeeld:

*Dit sijn die renten diemen den heiligen gheest van Eerssel schuldich is jaerlixs te gelden in rogge Ende in gelde geordineert bijden mombaren des heylichs gheests In den Jare ons heren **duysent CCC Ende viivent negentich (1395)***

Rogge erffeliken

Inden iersten uuten goede dat here boudewyns³ was persoens van Eerssel dat symon danen soen vercregen hadde op onser vrouwen dach lichtmisse

1 mud roggen 8 lop rogge

Item uuten selven goede 0.5 lopen saets (ende 0.5 lopen sats)

(solvit die kynder aert danen)(h. arts)(arien bartels 1610.)

Item symon danen ende lysbeth sijn wijf hebben beset den heyiligen gheest op vrients houcken te betalen purific(ationis)2 lopen roggen⁴

Ook vermeldenswaard is, dat er betalingen in wijn zijn:

" item op een vlaslant opten waterlaat dat Hennen Scoffen te wesen plach Ghijse Leyten gegeven voor Henneke Heynen Skellers soens ziele tot paeschen 2 quarter rijns wijns" en

" item Cleyen Henen van Borkel heeft beset 1 quart rijns wijns opt gelaech met deser conditien dat is

---

³ fol.1

⁴ fol.1

dat magriet sijn wijf geldende heeft daer op twee mud rogh eerfflijc wie dan van horen erfgenamen dat dese twee mudde rogge voorschreven heffen sal die sal-betalen deze quarte wijns voorschreven".⁵

Wat de oorsprong is van deze betalingen blijft in het ongewisse, maar het is interessant om vast te stellen dat rijnwijn hier toen niet alleen bekend was, maar ook als betaalmiddel dienst deed.

Opvallend is dat alle giften in natura steeds verbonden worden met een bepaald stuk land of een huis: "*ytem ute eenen bocht gelegen tot duysel bijder haechbraecken aan Genen Scoters erfgenamen te gelden purificationis marie 0,5 mudde rogh*"⁶

Het tweede gedeelte van het boekje beschrijft de schenkingen in geld : ***Dit sijn noch iaer renten in geld.*** Een voorbeeld hiervan:

Item heynrick udemans⁷ ghelt den heyligen geest van eerssel iaerlixs 6 peter op sekere onderpanderen Ende hier af sijn brieve Solvit heynrick umans(matheus symons) (dese 6 peters voerschreven iden peter 18 erven 5 gulden 8 stuiver betaelt tegenwordich michiel mathijssen alias gelen den cremer⁸ wonende aan de strate . uyt sijn goet op het cortecruys attestato

Deel drie vermeldt de onroerend goedbezittingen van de Heilige Geest zelf: "Dit is dat lant dat den heyligen gheest toebehoirt van Eersel". Daaronder valt:

*Item een stuck lants geheyt **den mortel** voer drie lopensaet genoempt dit besette gybe van montenaken*

*Solvit peter van de valgat (desen heet noch **den mortel** achter noort tegenwordich gepacht ende gebruyckt bij dionijs Roymans voer ontrent 6 gulden 1640) Dit is een latere toevoeging van pastoor Roymans.*

---

⁵ fol.14r

⁶ fol.1v

⁷ fol.14v

⁸ fol.14v

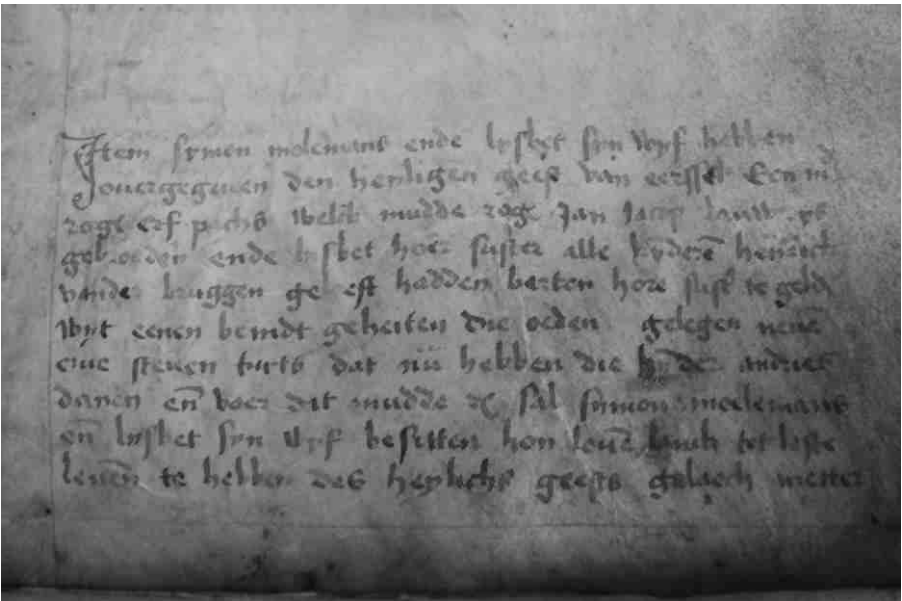

3. De datering

Het register van de heilige Geest heeft ons lang in onzekerheid gehouden omtrent zijn juiste datering. Dat het uit perkament bestaat, dat na 1400 algemeen vervangen werd door het 'moderne' papier, doet vermoeden dat het ouder is dan de titel suggereert. Dat wordt temeer versterkt door de eerste zin waarmee het boekje aanvangt:

*Dit sijn die renten diemen den heiligen gheest van Eerssel schuldich is jaerlixs te gelden in rogge Ende in gelde geordineert bijden mombaren des heylichs gheests In den Jare ons heren **duysent CCC Ende viivent negentich (1395)***

terwijl er op de kaft staat: "dat register van den heyligen gheest tot x eerssel anno 1530".

Door de namen die in het boekje voorkomen te vergelijken met namen in goed gedateerde en gedocumenteerde bronnen⁹ zoals het cijnsboek van Eersel van 1521 van de hertog van Brabant, kunnen we meer inzicht krijgen in de ouderdom van de tekst.

⁹ Deze bronnen zijn de cijnsboeken van de hertog in Eersel, tenzij anders vermeld.

De eerste schenking in het boekje is *"uuten goede dat here boudewyns was persoens van Eerssel"*, ofwel uit de erfgoederen van heer Boudewijn pastoor van Eersel. Deze pastoor komt in de bronnen voor rond 1340.

Een tweede goed te dateren persoon is *"here heynric scedeken"* die *"heeft beset op sijn huys sijn scuere met den beemde daer aen ghelegen daer hij te wonen plach met sijnre toebehoirten te betalen purificationis 0.5 mud roggen"*¹⁰.

Deze heer en priester *"henricus scadeken presbiter"* leefde eveneens rond 1340. De rogge werd betaald op "purificationis", de feestdag van Maria Lichtmis (2 februari). Het is de dag waarop Maria na de geboorte van haar zoon de verplichte zuivering in de tempel ondergaat en een groot kerkelijk feest. Feestdagen waren algemeen in gebruik om zaken en verplichtingen af te handelen. Iets dat voor de meeste andere giften ook geldt.

Het huis dat Henricus Scadeken bewoonde, lag aan het marktveld van Eersel zoals blijkt uit latere cijnsboeken.

Verderop lezen we dat *"heer willem voet"* de kerk anderhalf mud rogge schenkt, te betalen uit zijn huis en hof. Ook deze persoon komt in andere bronnen rond 1375 voor als *"domini voet investiti de Eerssel"*, dus pastoor van Eersel.

De volgende schenking komt uit het huis van Jan Cocx. Deze naam komt in andere archiefstukken bijna even vroeg voor als vorige schenkingen: in 1370. Dit bewijst dat de bovengenoemde aanhef dat dit register uit 1395 stamt, wel degelijk waar kan zijn. Toch worden in de tekst ook latere jaartallen genoemd.

*"Heynrik Stijnen heeft de heilige geest beset int jaer duysent CCCC ende 2 (1402)."*¹¹ In het jaar *"duysent wiff hondert ende vier (1504)"* heeft Art Jan Willems 12 peters ontvangen en deze waren afgelost van een 0.5 mud rogge die betaald werd door Jan Eyssen van de Dichovel en dat Jan Willems bezet had op de heilige geest van Eersel *"om sijn jaergetij te doen"* (uit het oude boek)¹². Dat laatste gebruik komt meer voor. Daarover hierna meer.

---

¹⁰ fol.1

¹¹ fol 3v

¹² fol 7r.

4. Het jaargetijdenboek

In het Register wordt veelvuldig gesproken over het jaargetijdenboek zoals dat van oudsher door de kerk gehanteerd werd. Het is een boek waarin beschreven werd wat en voor wie die dag gebeden moest worden. In het Register van de heilige Geest van Eersel treffen we vele voorbeelden aan van het gebruik van het jaargetijdenboek.

Heylke van de Molen geeft 1 lopen rogge uit een half mud rogge ende *"hieraf sal de heylige gheest 5 jaergetiden doen doen"*.¹³

Item uit een stuk land van anderhalf lopenzaad *"ende hier af sal die heylige geest der kercken uut reyken een half lopen rogge ende daer mede sal die kerke een jaergetide doen"*.¹⁴

Hier wordt dus een deel van de gift via de heilige geest aan de kerk gegeven voor jaargetijden. Bij een volgende post krijgt de heilige Geest op dezelfde wijze een lopen rogge en de pastoor een hoeveelheid geld om er zijn jaargetijde van te doen: *"ende den aude swart den pape voer sijn jaer getide ende 3 dat int jaergetide boeck staat"*. Hieruit blijkt dat de pastoor (of de kerk) een jaargetijdenboek bijhield.

Even verder lezen we dat Heylwich Danen een lopen rogge aan de heilige Geest van Eersel heeft gegeven en *"voer dit lopen voerschreven te staen int heylich geests boeck ende voer hoer te bidden"*.¹⁵ Op een vaste tijd in het jaar wordt volgens een getijdenboek voor het zielenheil van een bepaalde persoon gebeden en dit wordt geformuleerd als *"het jaargetijden doen"*. Ook is duidelijk dat de giften aan de heilige Geest niet voor de armen waren bestemd, maar uitdrukkelijk om te bidden voor het eigen zielenheil van de schenker.

"In den jare 74 (1374) des anderen daechs in die gherstmaent omtrent 11 ure daechs soe begeerde Jenniken Schuysyns dat die heylich gheest meesters souden over hebben eenen erf brief van negen lopen roggen . . ende soe bliven noch 5.5 lopen rog eerfs ende des sal die priester hebben twee lopen voer vigilie ende misse te singen alle jaer hoer jaergetijt ".¹⁶

---

¹³ fol 6r

¹⁴ fol 6v

¹⁵ fol 6v, 7r.

¹⁶ fol 7v

Volksbenamingen voor de maanden	
Januari	Louwmaand, ijsmaand
Februari	Sprokkelmaand
Maart	Lentemaand,
April	Grasmaand
Mei	Bloeimaand, vrouwenmaand
Juni	Zomermaand, rozenmaand
Juli	Hooimaand, dondermaand
Augustus	Oogstmaand, korenmaand
September	Herfstmaand, gerstmaand
Oktober	Wijnmaand, eikelmaand
November	Slachtmaand, bloedmaand
December	Wintermaand, kerstmaand

Het gaat om de tweede dag in de Gerstmaand en heel bijzonder is, dat het uur wordt genoemd waarop de belofte is afgelegd. Dit is een wijze van vastleggen die ongebruikelijk is voor een hertogelijke schepenbank. Wellicht kan het hier gaan om een testament dat opgeschreven is door het hof van Luik, waarschijnlijk te Bergeijk.

Dit hof van Luik wordt ook elders in het boekje vermeld als "momboren", (vertegenwoordigers) van de heilige geest van Eersel, hetgeen bijzonder is. Ook het lezen van een mis en vigilie behoorden tot de wensen van de schenkers.

Bij een volgende oude post komen we opnieuw het jaargetijdenboek van de Heilige Geest van Eersel tegen: *"item in den jare 74 (1374) 17 dagen in den meye drie uren na der nonen soe besette Aleyt Bickers der fabriken (=aan de kas) 1 lopen roggen ende den heylichen gheest 1 lopen roggen eerffelyck ende dat haer man ende sij in des heylich gheests jaargetijt boeck sullen staen gescreven"*.¹⁷ Het register van de H. Geest van Eersel had dus een eigen jaargetijdenboek.

Ook hier wordt precies aangegeven op welk uur de overeenkomst is opgesteld. Deze notatie wijst op de hoge ouderdom van dit gebeuren die is vastgelegd door een niet-hertogelijke rechtbank. We zien dit gebruik volgens het Luikse recht ook terugkomen bij het *"vesten van een goed"*. Dat is een gewoonte om de

---

¹⁷ fol 7v

overdracht van onroerend goed pas na een jaar definitief te maken.¹⁸ In die periode kon de familie van de oude eigenaar bezwaar maken. We zien dat als *"in 1485 Heynric Losen den heyligen geest van Eersel twee lopen roggen heeft bezet op zijn aangelaich (erf) gelegen "aen die plaetse van eersel streckende lanxs die hengelstraet". "Ende die twee lopen mach men leggen vier peters ende met den pacht hier heeft hij gevest heer Marten Hoevelmans ende heer Peter van den Loep ende Aert Wreyssen"*¹⁹.

Heer Mertini van den Hoevel - waarschijnlijk de heilig geestmeester - komen we in de cijnsbronnen tegen omstreeks 1475, hetgeen goed overeenstemt met het jaar 1485 waarin deze schenking plaats vond.

5. Het bestaan van het Onze Lieve Vrouwe gilde

Bekend is dat Eersel al eeuwen geleden zeker twee gildes had. Het O.L.Vrouwe gilde en het St. Catharina en St. Barbara gilde.

Algemeen wordt aangenomen dat er nog een derde geweest moet zijn, nl. dat van St Joris.

Tot de dag van vandaag gaat men ervan uit dat het O.L.Vrouwe gilde rond 1480 is gesticht maar ook daarvan is geen 'hard' bewijs gevonden. Het register van de H.Geest laat ons nu echter zien dat in die tijd echt wel het O.L. Vrouwegilde in Eersel heeft bestaan.

Een bijzondere schenking meldt:

"in den jare xv soe is comen Dirck Jans soens van Bersse ende heeft gemaect

in sijn testament voer Corstiaen Loys als nuncius van den hof van luydick den mombaers van den heyligen geest van Eerssel doen wesende ende malmaels sijnde, anderhalf mud roggen erflijc na der doot heylich sijnder moeder eenhalf mud erfs roggen dat men

---

¹⁸ Hall H.van - Eijsden, een vrijheid met Luikse stadsrechten, Hilversum 2011

¹⁹ fol.10v

*heffen sal uuyt ander half mude erfs rogs dat men gheldende is op die goede jans verspegelt ende gelegen sijn op half die spegelse hoof na inhout der scepenen brieven daer opgemaect breder inhoudende . .”.*²⁰

De schenking vervolgt met:

“den anderhalf mud roggen sal hebben nader doot heylichs voerscreven die deken van onse liever vrouwen tot Eerssel om misse mede te doen voor die zielen saliger gedachten ende alsoe den brief van de anderhalf mud rogs als voerschreven staet den dekenij van de gulden van onser liever vrouwe het mude erfs rogge ende dat half mud den heylighen geest tot Eerssel”.

Het komt erop neer dat de deken van het Onze-Lieve-Vrouwegilde 1 mud rogge zal hebben en de Heilige geest een half mud rogge. De deken of het gilde zal een mis laten lezen voor het zieleheil van de schenkster Heilwig. We zien hier duidelijk vermeld staan, dat er omstreeks eind 15de eeuw al een gilde is van Onze Lieve Vrouwe te Eersel. Zeer waarschijnlijk was het Onze-Lieve-Vrouwealtaar van dit gilde in de kapel op het marktveld, omdat deze *“onze lieve vrouwe kapel”* heette.

Ook in het nabije Duizel is er dan een O.L.Vrouwe Gilde. Het Cijnsboek van de hertog uit 1521 zegt: *“heer Johan heyshoevels rectoir van onser liever Vrouwen altaer tot Duysel loco heer Michiel ende Jan de Cock voors”.*²¹

Deze gilde of broederschap onderhield een altaar in de kerk van Duizel. Ook in Den Bosch is er de onze lieve vrouwen Broederschap.

We zien hier dat de inwoners van dorpen zoals Eersel en Duizel de grote steden navolgden in het stichten van altaren en broederschappen, voorzien van jaargetijdenkalenders en erfrenten. Ook de koster *“die dat lof doet in die capelle”* zal jaarlijks 30 schelling hebben van de Heilig Geestmeesters. Dat ook de inwoners van Eersel de grote stad nadeden, hoeft niet te verbazen. Het veel aanzienlijker Oirschot eist, als de nieuwe koorbanken besteld moeten worden, dat deze mooier zullen zijn

---

²⁰ fol 11r

²¹ Ch136 fol 118v.

dan de koorbanken in Den Bosch: "*in alle wercke beter, properder ende netter dan ten Bosch is*".²²

In de cijnsboeken van Eersel van 1521 lezen we over Henrik Hertogs als rector van het altaar van Maria Onbevlekt Ontvangen: "*ex parte domini henrici ducis rectoris altaris beate marie virginiae*".²³

In het Register van de heilige Geest komen we deze man ook tegen wanneer Anna van de Spyker 0.5 lopens rogge bezet "*voer hoer ende voer heynricken hoeren man alle jaar purificationis te betalen uut eenen beemde die heynrick shertogen van duysel te wesen plach in die parochie van duysel gelegen..*".

Ook is er sprake van een officiant (=bedienaar) van de kerk en een officiant van de kosterij: "*item Kathelijjn Hasen heeft beset der tafelen theylichs geests van Eerssel twee lopen erfroggen den officiant van der kerkcken van eerssel, 2 lopen den officiant van de costerien een vaet rogggen maken tsamen sesse lopen rogggen erfeliyc die men heffen sal uuyt eenen halven mud rogh dat Jan Dankaerts ende daeraf Mari Scoerdels die wederhelft heeft op erven geheyt de aude*". Ook deze schenking is oud en is gegeven op een ochtend: "*ende is gemaect int jare xcix (1399 of 1499) derthien dags in octobri tot acht uren voer middach in pyntel heer Loyen Corstkens priester nuncius, Loyen Loys soen priester ende Damen Daenis soen getuygen*" (fol.11).

Korstiaen Loys komt ook voor als nuncius (=vertegenwoordiger) van het hof van Luik (zie boven).

6. Historische bron voor namen

Het Register van de H.Geest is verrassend rijk aan namen. Er zijn grof weg bijna 300 persoonsnamen of -aanduidingen te tellen en ook de veldnamen zijn met zo'n 80 vermeldingen zeker niet slecht vertegenwoordigd.

---

²² Maas, P.2011 - Oirschots grootheidsgoed in : Theunissen,Chr.,Maas,P.e.a., de Koorbanken van Oirschot en Aarschot gezien door de lens van Hans Sibbelee en Jan Verspaandonk,uitg. Vantilt, Nijmegen,pp.27-46.

²³ Ch136 fol 114r1

Uit de tijd van het Register en iets daarna bracht Daniel Vangheluwe van allebei al veel namen aan het licht.²⁴ Zijn werk omvat echter een veel ruimer gebied. Behalve van Eersel, Duizel en Steensel staan er ook cijzen in van Hoogeloon, Casteren en Veldhoven. Het Register lijkt in de tijd iets verder terug te gaan dan het Cijnsboek. Niettemin zou een vergelijking van beide bronnen wel eens de moeite waard kunnen zijn.

I TOPONIEMEN

Eckers en ackers van oudsher

Al bij eerste lezing valt het grote aantal namen op waarin het element 'akker' of 'ekker' is opgenomen. Dat is niet bijzonder. Studies uit zowel West- als Oost-Brabant, maar ook uit de Kempen²⁵, wijzen erop, dat de akkernamen tot de oudste toponiemen behoren.

Gemeenschappelijk bebouwd land, gelegen direct om en achter de huizen van de dorpsgemeenschap, was er al in de 9de of 10de eeuw. Het aanvankelijk gezamenlijke bezit heette – "de akkers" – was redelijk groot van omvang, omheind met kleine bomen, met hagen of wallen tegen schade door wild en mogelijkheid om er geriefhout te halen. In het dorp of gehucht zelf ontbraken afbakeningen veelal: "eigen" terrein bestond daar immers nauwelijks. Alles liep gewoon over in waar een ander was. Namen als Grote Akker of Gemeene Akker zijn daar nog duidelijk voorbeeld van, maar ook Hooge Akkers wijzen op dat oude besef van samen. Ook Eersel kende zulke gezamenlijke gebieden – De Groote Aard herinnert er nog aan – en het Register bewijst, dat ze echt heel oud zijn.

Namen als *eyndecker*, *middecker*, *midacker* en *middeacker*, *mortelecker*, waarschijnlijk den *venacker* of *-ecker* en mogelijk ook *den postel acker* hebben dan betrekking op zulke, oorspronkelijk veel grotere complexen. Dat het hier echt om flinke gebieden gaat, blijkt wanneer andere perceelsnamen erbij

---

²⁴ Het Cijnsboek van de Hertog van Brabant 1521-1650; uitgave in eigen beheer van Daniel Vangheluwe.

²⁵ Van o.a. Chr. Buijcks voor de Baronie van Breda, Beijers en Van Bussel voor de Meierij en voor onze streek van A.P. de Bont, Geografische namen in zijn Dialect van Kempenland, Mélotte & Molemans voor Valkenswaard en Victor Mennen voor het gebied van Lommel.

worden betrokken. Dan zie je een *boschecker* **in** die *eyndecker* of *den daelacker* **in** die *midacker*.

Gaandeweg verloor dat collectieve echter aan betekenis en raakte het dorpsbezit meer versnipperd. Daarmee werd 'akker(s)' ook de naam van kleinere, afzonderlijke percelen in persoonlijk eigendom of minstens onderdeel ervan.

Geen enkele toevoeging komt in de Noord-Brabantse Kempen zoveel als tweede woord voor als '-akker', zegt De Bont. Bij hem dus niet minder dan 10(!) pagina's als bewijs daarvoor.²⁶ Het zijn er zó veel, dat je er onderscheid in kunt aanbrengen: naar een vroegere bezitter of gebruiker [bijv. de Abtsakker onder Bergeijk], naar ligging [de Broekakkers], naar teelt of begroeiing [de Berkakkers], naar de vorm ervan [de Daalakkers, hellende gronden, eveneens in Eersel] of naar fauna die er voorkomt [zoals een Mussenakker]. Allemaal en nog veel meer met 'akker'. Een (flinke) restcategorie zijn tenslotte namen waarvan de betekenis voor ons niet (meer) duidelijk is.

Straten en wegen van toen en nu

Wat is er leuker dan te ontdekken dat vertrouwde namen van nu dat vroeger ook al waren? Het Register geeft dat plezier. Het eerste folio (=blad) heeft al een voorproefje: *die ghemeyn straet*. Later nog eens. Op fol.1 eveneens: '*aen die straet daer[=waar] aert cocx woende*'. Dat lijkt een nauwkeurige plaatsbepaling, in elk geval voor de Eerselnaren van toen..

Is '*een gemeyn straet die gaet te Duysel waert*' (fol.7v) ook zo'n aanduiding? Er staat niet: **de** straat naar Duizel, maar **een**. Is dat één weg? Er waren er misschien meer die in die richting liepen? 'Gemeyn' betekent ook hier: voor algemeen gebruik, openbaar. Zeker is, dat "de straat" heel lang in gebruik is geweest als benaming voor wat pas veel later de Markt is gaan heten. Eeuwenlang stond het dorpscentrum te boek als de "Plaats" of Plaatse. In een schepenboek van 1662 staat zelfs, dat die twee gelijk zijn: "de Straat **of** de Plaatse". Voor echte, oude

---

²⁶ De Bont, Geografische namen, p.2-12.

Eerselnaren is 'de straat' overigens nog steeds niet zo ongewoon of onbekend.

Het Register laat zien, dat deze naam dus al in de 15de eeuw - en mogelijk al veel eerder - bekend en in gebruik moet zijn geweest: ". . . *gelaech aen die plaetse van eerssel*" (fol.10v). Gelaech of aangelaeg is het huis, hof en omringend land. 'Plaetse' klinkt bijna zo vertrouwd als ons huidige 'aan de Markt van Eersel'!

Meer opvallende namen

Tussen toen en nu zijn straat en plaetse echter niet de enige overeenkomsten. Opvallend zijn zeker: '*opten dyck*' (f.4v) en een '*dyckstraet*' (f.11v). De laatste bestaat niet meer, de eerste nog steeds als een van kernstraten van het dorp. De huidige 'Dijk' heette eerder 'de Oude Dijk' of ook wel 'de Regten Dijk', in tegenstelling tot de Krommen Dijk, de tegenwoordige Kapelweg. Er is een *Henge(n)straet* (f.5v en 15v) en een *Heerstraet* (f.14v). De Henge(n)straat ontleent zijn naam ongetwijfeld aan een 'bona' [=goed, groter bezit] dat ook wel vermeld staat als Ter Hengen, Ter Hengelen of Ter Hengelt. Waar dit 'goed' dan gelegen heeft, is niet bekend.

Folio 8 vermeldt land '*gelegen aen die kerck van eerssel*' en ook '*aen den kerckhoff*' (f.8v). Eerder is er al een *kerckacker* (f.3) genoemd, maar ook '*een ecker op den cruys wech*' (f.12v). Dit kan betekenen dat de kruisweg buiten de kerk was, toen overigens niet ongewoon.

De *molenwech* ligt '*aen de weg ter hese waert*' (f.16v). Dat is een interessante toevoeging. De molen is er lang niet meer, maar de weg deels nog wel. Dat was ooit de Kromme Molenweg dwars door het grote landbouwgebied tussen Eersel en Steensel, inderdaad: de Molenakkers. Die liep dus ook in de richting van De Hees.

Tot slot nog de '*haechbraecken*'. Zo heet een '*bocht tot(=te) duysel*' (f.1v). De naam komt als Habraken voor een Quohier van Landerijen 1794, en op het bekende gemeentekaartje van Kuijper van omstreeks 1860. Habraken heeft dus een veel oudere vorm. Het gebied ligt ten noordwesten van de Markt, links en rechts van de oeroude (nu verbroken) verbindingsweg met Duizel. De grens met het buurdorp lag heel kort bij de Markt van Eersel, en dat 'tot'(=te) kan heel goed kloppen.

En de naam? Het oude werkwoord 'braken' betekent onder meer scheuren, rijten van woeste grond. Met 'haech' kan laag kreupelhout en andere ruwe begroeiing zijn bedoeld.

Buurtschappen ontbreken vrijwel

Van de oude Eerselse buurtschappen vermeldt het Register er maar enkele. Als we even afzien van de al genoemde Straet en Plaetse, komt 'schayk' het meeste voor. In enigerlei vorm, zoals scaywyk, scadewic of scaydewy(c)k. Er is ook een *scadeker dyck*. In totaal liefst zeven vermeldingen. Daarna komt De Hees als '*elias hoefken gelegen totter heze*' (f.8v) en het al vermelde 'ter hese waert' (f.16v). Misschien wordt ook met 'berckt' (f.6) de buurt van die naam bedoeld. Opvallend is de afwezigheid van Hoogstraat en Stokkelen. Vooral die laatste. Die staat - ook al in 1380 - als Stoclo genoteerd. Omstreeks 1550 - ongeveer de tijd van het Register - zijn Stockel en Stockeloe bekend als andere, vroege vormen van ons hedendaagse Stokkelen. Op de betekenis van de namen van de buurtschappen komen we in ander verband later terug.

II PERSOONSNAMEN

Zijn er nog namen over van 'toen' die nog doorklinken in die van vandaag?

Die vraag is gemakkelijker gesteld dan beantwoord. Alles op een hoop gooiend, telt het Register bijna 300 namen of naamachtige aanduidingen. Daar zijn dubbeltellingen bij, en natuurlijk ook namen die zo onvolledig zijn, dat we soms niet zeker weten of het wel echt om een naam gaat. Maar evenzeer geldt, dat er ook namen bij zijn die heel erg op hedendaagse lijken. En dan is er ook nog het probleem van de spelling. Die is er namelijk niet. Men schrijft naar eigen inzicht op wat men van belang vindt. Dat is nu eens de (voor)naam, dan weer een ander kenmerk.

Achternamen zoals wij die nu kennen komen in de 14de en 15de eeuw ook al voor. Vaak doet de voornaam - meestal die van de vader - dienst om de familiebetrekking aan te geven. Van daaruit zijn dan ook heel veel van onze huidige achternamen ontstaan.

Zelfs wanneer er in het Eersel van 2013 nog mensen zijn met nu nog dezelfde of bijna dezelfde naam, dan wil dit helemaal niet zeggen dat er dan ook werkelijk van "Eerselse voorouders"

sprake is. Om dat te bepalen, is veel meer en heel grondig onderzoek nodig.

Enkele voorbeelden van vader>zoon-naamgeving uit het Register van de Heilige Geest zijn: '*symon dane(n) soen en heyndric daens*', Simon resp. Hendrik, zoon van Daan; '*willem peters*(zoon) en '*dirick quiryns*', Dirk zoon van Quirinus.

Interessant zijn ook de – helaas maar weinige – beroepen. Die van '*heyndric stoeldreyers*' is heel mooi. Misschien geven *moleman(s)* en *vandermolen* ook een dagelijkse broodwinning aan? Genoemd met zijn beroep staat 'den wever heyndric'.

Naast molemans zijn er nog meer "-mansen": tielmans, hoefmans, peelmans, maechmans en loopmans of looymans, zonder dat heel precies duidelijk is waar deze namen voor staan.

Dat is anders met namen die duiden op herkomst in Eersel zelf of in de directe omgeving. Daar zijn er nogal wat van:

- heesterman, vanderheestert, verhestert wijzen naar de aloude Heestert aan de Postelseweg. ["Ver"= van].
- verhes mogelijk ook, maar het kan ook 'van (de) hees' betekenen, wel in Eersel.
- vandenspijker, vanderspegelt en verspegelt naar het gebied tussen Postelseweg en Boksheidsedijk.
- vandervoort verwijst bijna zeker naar onze Voort. De stevoirt / stevoort (een doorwaadbare plaats met stenen versterkt) is de oude benaming van wat nu de Stevert in Steensel is.
- vandusel, vanhobbelen, van brochove of van buel zijn ook te herkennen, maar dat wordt lastiger met vandendichovel of vandevalgat. Is of was dat hier of elders? Daarentegen kan vandendonck weer heel goed naar het Duizelse verwijzen. En vandenheysheuvel dan? Zelfs vanmontenaken komt voor, een plaats in België (Haspengouw).
- Vandenloop / vandenloop, vanderbruggen, vandenbroek, vandendael en vanderheyden geven alle wel een herkomst aan, maar zo globaal dat er niets met zekerheid van te zeggen valt.

Tenslotte: er lijken ook heel wat persoonsnamen in het Register voor te komen, die bijna 'gewone' familienamen van nu zouden kunnen zijn. Voorbeelden? Voet(s), Swoesten, Godens, Hazen, Leyten, Heijnen, Hoecs, Udemans en nog heel wat meer . . .

7. Allerlei

Bij het bezig zijn met het Register komen er ook zaken voorbij, die niet altijd gemakkelijk ergens onder te brengen zijn. Enkele ervan krijgen een plaats in "Allerlei".

Regelmatig zijn er notities over betaling te lezen: "*solvit michael gielmans*" staat er dan bij voorbeeld, "betaald (door) Michiel Gielmans".²⁷

Deze Michiel Gielmans komen we ook tegen in andere bronnen. In 1521 als "*nuncius mortalis* (sterfelijk laat) *sancti spiritus de Eerssel*".²⁸ Meestal komen we bij "solvit" namen tegen die dicht tegen de afsluitingsdatum van 1530 van het register liggen. We concluderen daarom dat de bron uiteindelijk pas is opgeschreven in 1530, zoals ook de titel van het register luidt. De meeste handelingen die erin vermeld worden, bestrijken echter meestal een periode van 1340- 1400 en slechts enkele zijn van de 15de eeuw af van na 1500.

De instelling van de heilige Geest had ook een kist waarin brieven en bewijsstukken werden bewaard: "*ende den quyt brieff van de rogge voerschreven is in die komme (kist) van den heylige geest*".²⁹ Hieruit kunnen we concluderen dat de stichting een zeker gewicht had in de toenmalige gemeenschap, vergelijkbaar met de gerechtsbank van Eersel die er dezelfde praktijk op nahield.

In de kantlijn of marge treffen we bijschrijvingen aan. Die gaan over betalingen in verband met de rente die erboven staat: "*deze 6 peters voerschreven Iden Peter 18 erven 5 gulden 8 stuiver*

betaelt tegenwordich michiel mathijssen alias gelen den cremer wonende aen de strate. uyt sijn goet op het cortecruys attestor 1640." Dit is vermoedelijk dezelfde persoon als Michiel Mathijszoon tot Eersel aan het marktveld of plaatse. De peter is een muntsoort in gebruik aan het begin van de 15de eeuw.

---

²⁷ fol 4r

²⁸ Ch136 118r1.

²⁹ fol 17r

Wie deze notities gemaakt heeft, is niet moeilijk vast te stellen. Dat is Johannes Roijmans geweest, pastoor van Eersel in de 17^e eeuw. Hij schreef er een aantal. In 1640 zelfs een hele brief aan de achterkant van de titelbladzijde. Helaas is die brief, maar ook de overige notities bijna niet meer te lezen. Pastoor Roijmans gebruikte niet alleen zijn 17e eeuwse schrijffletter, maar bovendien ook erg dunne inkt. Die is te sterk verbleekt om gemakkelijk te kunnen ontcijferen.

Op het eind van het boekje is er nog een etiket geplakt met daarop onderstaande tekst:

Den hoofdzakelijken inhoud dezès registers van Eersel's H. Geestbestuur heeft Ign. Th. Welvaarts, Prior der Abdij te Postel, in 1888 overgeschreven.

Welvaarts – prior en archivaris van de abdij van Postel - heeft aan het eind van de 19e eeuw veel over onze streek gepubliceerd, o.a. over Reusel, Bladel en Netersel. Slechts heel weinig over Eersel. Zijn aantekeningen over dit Register van de H. Gheest hebben wij in het abdij archief van Postel jammer genoeg niet kunnen vinden. Ze zijn vermoedelijk al eerder verloren gegaan.

Dat er sprake was van een zekere welstand aan het marktvelde, mogen we concluderen uit de volgende beroepsnaam ; *"item lysbeth die needster op huys ende hof in die hengen straet "*.³⁰

Tenslotte zij nog vermeld, dat zich in het Regionaal Historisch Centrum te Eindhoven identieke boekwerken bevinden uit de periode 1692 – 1811. Deze zijn van het zelfde materiaal gemaakt en op dezelfde wijze beschreven als het Heilige Geestboek uit het archief van de St. Willibrorduskerk te Eersel van 1530, maar die betreffen dus een (veel) latere periode.

---

³⁰ fol 5v zie van Dam 1981

De boeken die besproken worden in
de boekenplank zijn verkrijgbaar bij

De Boekenlegger

Ook voor uw buitenlandse bestellingen bent u
bij ons van harte welkom

Nieuwstraat 28A 5521 CC Eersel
Tel.: 0497-512551 Fax.: 0497-513179
www.de-boekenlegger.nl info@de-boekenlegger.nl

Bij inleveren van
deze bon krijgt u
een Kerastase
ritueel t.w.v.
€15.00 voor €7.00.
Heeft u vragen?
Bel ons gerust!

www.denbarbier.nl, Hint 4, 5521 AH Eersel, 0497-514026

De hiervoor genoemde lijsten met veldnamen en familienamen zijn niet in deze Rosdoek opgenomen, omdat zij te omvangrijk zijn, maar te vinden op de website van de heemkundige studiekering "De Acht Zaligheden".

Zie: **www.hskdeachtzaligheden.nl/RegisterHG**

Foto's van alle originele pagina's van het Register zijn eveneens op de website te zien.

CHINEES-INDISCH-RESTAURANT	
美華酒家	
	
"MEI WAH"	
5503 BK VELDHOVEN Burg. v. Hoofflaan 83-89 Tel. 040-2534732 Fax. 040-2547073	5615 AB EINDHOVEN Leenderweg 86 Tel. 040-2117557
<p>Dagelijks geopend van: 11.00-22.30 uur Exclusieve accommodatie voor Uw: partijen - familiediners - lunch of diner met zakelijke relatie - personeelsavonden - etc.</p>	

Transcriptie van het Register van de H. Geest van Eersel

Folio 1 -

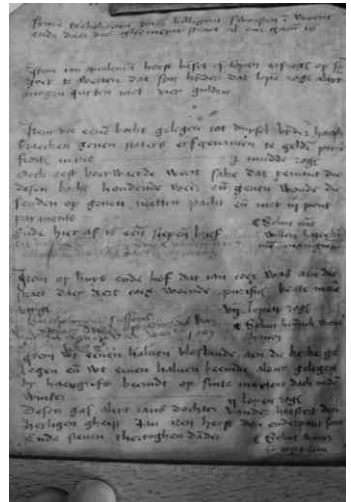
1. Dit syn die renten diemen den heilige [n]
  2. gheest van Eerssel schuldich is iaer
  3. lixs te gelden in rogge Ende i[n] gelde
  4. geordineert byden mo[m]baren des hey
  5. lichts gheests In den Jare ons heren duysent
  6. CCC Ende viiiient negentich (1395)
    - i. Rogge erfveliken
  7. Inden iersten uutten goede dat here boudewyns
  8. was persoens van Eerssel dat symon dane[n] soen
  9. vercregen hadde op onser vrouwen dach licht
  10. misse 1 mud roggen viii lop?

in de marge slecht leesbare aanvullingen o.a. 1640
  11. Item uutten selven goede j lopen saets
    - i. solvit die kyder aert dane[n]
    - ii. (andere inkt - waarschijnlijk later bijgeschreven)
  12. Item symon danen ende lysbeth syn wyf hebben
  13. beset den heyligen gheest op vrients houcken te
  14. betalen purific ii lopen roggen
  15. Item here heynick scedeken heeft beset op syn huys
  16. syn hof syn scuere met den beemde daer aen ghe
  17. legen daer hy te wonen plach met sy[n]re toe behoirete[n]
  18. te betalen purific i mud roggen
  19. hier af is ghequeten iii lopen rog[ge] by will[e]m cornelis
  20. Item heer willem voet heeft beset den heylige[n] geest
  21. Ende der kercken een mud elken een half mud rog[ge]
  22. welck men gelden sal uutten huysse ende hove met
- verder staan hieronder bijna niet te lezen aantekeningen waarschijnlijk geschreven door pastoor Roymans (circa 1640).*

Folio 1v

[origineel linksboven gemerkt "II"]

1. synre toebehoorten daer hillegont swoesten i[n] woent
2. ende daer die ghemeyn straet al om gaen[de] is
3. Item ian molema[ns?] heeft beset i lopen erfrogh op sy[n]
4. goet te weeten dat syn ky[n]der dat lope[n] rogh altyt
5. mogen quyten met vier gulden
6. Item ute eene[n] bocht gelegen tot duysel byder haech
7. braecken genen stoters erfgenamen te gelde[n?] puri
8. ficate marie? j

mudde rog

9. Oeck eest voerwaerde weert sake dat yemant die
10. desen bocht houdende wert en[de] geven Woude die
11. souden op genen metten pacht en[de] met iii pont
12. payments
13. Ende hier af is een[en] scep[en]brief Solvit nu[n?]
  - a. Willem hazen...?? [kyder]?
  - a. nu?? mang...??

(hierna: latere toevoeging; slecht leesbaar)

14. Item op huys ende hof dat ian cox was aen die
15. straet daer aert cox woende purifix beate marie
16. virg(ine) vij lopen rogh
  1. Solvit hen[d]rick Wout
  2. hanen(?)

17. (hier, slecht leesbaar, later handschrift 1640 o.a naam Bartholomeus Steffens)

18. Item uut eenen halven vlaslande aen die kercke ge
19. legen en[de] uut eenen halven beemde aldaer gelegen
20. by haengrefs beemdt op sinte martens dach inde[n]
21. Winter ij lopen rogh
22. Desen gaf aleyt ians dochter vander heestert den
23. heyligen gheest Jan iten heeft den onderpant fort(?)
24. Ende steven therhogen da[n]der Solvit wouter
  1. ia[n] coxs soen

Folio 2

dit zijn de iiij lopen die hoey betalen jan) Govars [ende] Antoni (In de marge bijgeschreven)

..... erfgenamen, quod attest[or] Johannes Roymans pastor 1640

1. Item Elizabeth scoerdels heeft den heylige[n] gheest
2. gegeve[n] op een bemdeken dat magriet willems
3. scoerdels dochter besitten[de] is en[de] dat hey[n]ricks sreurs
4. te wesen plach op kerssavont iiij lope[n] rogge
5. Ende hier af syn brieve C solvit mon(?) wille[ms]
  - a. wyntkens dochter
6. *(onleesbare tekst - later toegevoegd)*
7. Item ian scoerdels heeft beset den heyligen gheest
8. op een vlaslant byder kercken gelegen daer willem
9. syn soen dat weder deel af heeft purific i lope[n] ...
10. dit lant is den heyligen geest op gegaen
11. Item uut eenen derdendeel van eene[n] stuck lants dat hey[n]
12. heynricks te wesen plach gheheyten den mortelacker
13. purific j mudde rog[ge]
14. hier af syn brieve
15. is opgegaen en[de] die heylige gheest
16. hevet... lope[n].. sleyck lants
17. Item jan stoffen ende kathelyn syn wyf hebben beset
18. den heyligen gheest op een stuck lands geheite[n] dat
19. dat *(sic)* vortlant purifix vj lopen rog[gen]
20. en[de] hier af syn brieve

21. dat was v[er]cregen tegen ja[n]nis h[er]toge[n]
22. Item hilleken(?) vrydaechs heeft beset den heylige[n] geest
23. op een een onderpant die deencken metten heeft
24. die in die scep[en] brieve[n] wael verclaert staet
25. op twee stucken lants purific vi lopen rogge

Folio 2v [origineel linksboven gemerkt "III"] Dit is op comen den heyligen gheest

1. deenken metten hevet weder
2. Item op een[en] acker geheyten den daeucker goeden
3. heynrixs soen vander willigen purific vi lope[n] r[o]g[ge]
4. Ende hier af syn brieve .....? op gegaen ende die
5. heylige gheest hevet nu dlant
6. Item yde meeus hoefmans wyf beset den heyligen
7. gheest op eene[n] acker purific 1 lopen rogh
8. [regel onleesbaar] Solvit mathe(e?)us
  - i. gr.....s? theu(n)s
9. Item op eenen .....(regel deels onleesbaar) ..... ghelegen
10. in der prochie van steensel op sinte andriesdach
11. stenman(?) wouters soen va[n] der donck vj lope[n] rogh
12. Dit qua[m] van heer dieks(?) vand[en?] wag.....
13. En[de] hier syn brieve af
  - i. Solvit meeus leyte[n]
  - ii. tot steensel (ano??)
14. Item heynric stevoert op eenen acker gheheyten den
15. daelacker in die midacker en[de] op een stuck dat des
16. heylliche gheests was achter op die heyde(?) gelege[n]
  - i. vi lope rogh
17. hier af syn brieve
18. Item heynric voers[chreven] int jare duysent ... cc op den
19. xiin dach in gherstmaent besette den heiligen
20. gheest op den daelacker tsiaers erffelicken purific
21. Marie V[ir]g 1 lopen rogh

Folio 3

(onleesbare tekst waarschijnlijk aangebracht door pastoor Roymans 1640)

1. Item op erfenissen die heynric denys ende juetten
2. syn wyfs te wesen te plagen daer sij den heyligen
3. gheests op beset hebben alsoe een instrument en[de]
4. scep[en] brieve wael verclaren xviii lope[n] rogh
  - i. (*wederom onleesbare tekst met andere inkt*)
    - a. Solvit ja[n] steven diele
    - b. als vagherstraten (?) half
    - c. *tekst met ander inkt- onleesbaar*
5. Item op een stuck lants gelegen in die van steensel
6. aen den bocht neve[n] den molen wech die erfgenam[en]
7. van heynrick van der molen purific .... ij lopen rogh
8. Dit lant hadde heynrick van der molen tegen den

9. heyligen gheest te pacht genomen met sulker voer
10. waerden weert dat op ghinge dat men den pacht
11. en[de] met eenen aude schilde op gaen soude
12. en hier af syn brieve
13. (*onleesbaar*)
  - a. C Solvit peter v[an] stevoirt
  - b. als gerit v[an] hobbelen
14. Item jan molema[n] uut alsulke erfenissen als hy ver-
15. cregen hadde tegen lysbette welkens gelegen met
16. eenen syden neven heytricxs erve van der willigen
17. en[de] met der ander syden en[de] met eene[n] eynde aen
18. jan moelema[n]s erve en met den andere[n] eynd strec
19. hende aen die straet Ende voert uut synen erve.
20. gelegen met eenen syden neve ja[n] cupers erve en[de]
21. met een[en] eynde aen ian moelma[n]s hofgraft te
22. betalen jaerlixs purific vi lopen rogge
23. van desen rogge betaelde hey[n]ric daens van stocloe
24. die ij lopen rogh
25. die brieve syn ghegeven

Folio 3v

[origineel rechtsboven gemerkt "IIII"]

1. Item heynrick stynen heeft beset den heyligen geest
2. Int jaer duysent cccc ende twee j lope[n] erf (1402)
3. roggem te heffen uut den kerckacker dit was o[m]tre[n]t
4. half morgen(?)... Solvit meeus iorden
  - i. meeus β of sy[n] ky[n]der
5. Item willem metten op allen syn goet dat hy Deylde
6. teghen syn kynder ende vercrighen mach alsoe die
7. scepen[en] brieven houden purific vj lope[n] rogh
8. Item lode van scadewyck besette den heylige[n] gheest
9. op syn raephof tot scadewyck j lopen rogge
10. Item heynrick vander molen besette den heylighen
11. gheest voer den pape van steensel op syn erfenisse
12. dat hy achter liet j lopen rogh
13. Item heyn ian[n]?is? van dat syn moeder besette den hey
14. lighen gheest purific j lopen rogh
15. Ende als ia[n]?nis? tshertogen sterf erf?? noch j lope[n] rogh
16. Ende also van die kercke welke iijj lope[n] rogh
17. Lijsken wellens ky[n]der gelden sy[n] daeraf .....(?) brief
18. die hey[n] ia[n]nis?? heeft welke brieve hey[n]??.....??
19. gegeven heeft steven wellens en[de] ian ....??
20. ende heynric godens en[de] gerit vander b(ol?) als
21. heylich geest meesters ende kerckmeester(s?)
22. Item tot scadewick op willem metten hof den heylige[n] gheest
23. purific j lopen rogh
  1. (*hierna enkele niet leesbare aantekeningen*)

Folio 4

1. Dit half lopen rog[ge] voor[*schrevene*] besette magriet bieken
2. Item gheen die wever op eenen acker aen die kerck
3. besette purific i lopen rog[ge]
  - i. (*in de marge*) solvit jan die cock
  - ii. ....jans docq?
4. Item gherit vander hobbelen heeft beset op een stuc
5. stucken (*sic*) lants gelegen by wouter baten stockecker
6. hier moet hij jaer getyden af doen j lopen rog[ge]
7. Item lysbet loopmans heeft beset den heylighen
8. gheest op aleyten scuysens kynder huysinghen
9. toe behorende den grueten ij lopen rog[ge]
10. hier af moet die heyllige gheest iaer getyden doen
11. doen (*sic*) der voor[*schrevene*] elizabeth en[de] (*onleesbaar*) loopmans- alst daer
12. toe coemt Solvit michael gielmans Solvit die kynder will[eme]
  - i. scuysens solvit willeme
13. Item magriet swimmen heeft beset vij lope[n] rog[ge]
14. tsiaers die aert loys huer gout purificx uut alsulken
15. lande als aert(?) teghen hoer v(er)cregen hadde gheleg(e)
16. in die eyndecker gheheyten den boschsecker hoer
17. ghedeckte daer af en[de] uut hoer gedeckte van een[en]
18. acker [al]daer oeck gelegen daer dyrick opper dat
19. Wederdeel af heeft Ende hier af heef aert geloeft
20. magriets erfgenamen brieve te gheven
  - a. Solvit die kynder
  - b. Aert scuysens (*met onleesbare toevoegingen*)
1. Item anne van den Spyker heeft beset j lop[en] rog[ge]
2. voer hoer en[de] voer heyricken hoeren man alle jaer
3. purific te betalen uut eenen beemde die heyrick

Folio 4v

1. shertogen van duysel te wesen plach in die pe
2. rochie van duysel gelegen by ia(?.)ne(?.) hey(n)rixs
3. aben soens erve en[de] dit gelt nu ia[n] voerscr
  - a. Solvit hubrecht
  - b. verdonck [daarna onleesbare aantek.]
4. Item ide marselis heeft beset den heilige[n] geest
  - i. ii lopen rogen erfelyck op daude
5. allen iaer op onser liever vrouwen dach purific
6. te betalen solvit
  1. Solvit dirick
  2. scoerdels
7. Item jan heesterman heeft beset iii lope[n] rg
8. [erffelicken]n op een[en] ecker alsomen gheet uter he[...n?]ge?[n?]
9. nen ter kercke . . (*onleesbaar* door vouw) . . . den cruys wech purific
10. Item aert slabben opten wedebosch j mudde
11. rogen te betalen purific hier af sy[n] brieve

1. Solvit Ghysken
2. vermayen (?)
12. Item uutten mocken houcken dat peter v...? oden
13. vercregen hadde tegen aert lachars end[e] aleyt
14. stoffen daer lysken oden aen woent o[p]ten dyck
  - i. ii lopen rogg purific
15. Item ly[s]bet vander heestert heeft beset [o]p een[en] halve[n]
16. bocht geleg[en] op die heestert alsoeme[n] va[n] erssel aen
17. coemt ij lope[n] rg purific Solvit gysbe[rt?]

a. onleesbaar

Folio 5

1. Item lode van der heyden van berct gelt den hey
2. ligen gheest erfeliken j mudde rog[ge] puri[fix]
3. ver ? alsulken onderpanden als die scepen[en] brieve(n)
4. houden
5. item elisabeth nouds van der heze i lopen rog[ge]
6. op die hofstad van dien van scuysmes (?) gecre
7. gen te betalen purifi des j (?) lopen saet lysbet
8. hoer dochter salt betalen
9. Item Een half mud[d]e roggen gecocht teghen heyen
10. sanc ? metten lopen voer maert vij lopen op
11. twee stucken lants in die velthoven En[de] op een
12. stuck lants voer marcelis strate en[de] op die be
13. terige (?) van syne[n] huys ende hove alsoe die sce
14. pen[en] brief hout
  - i. Solvit Wouters
  - ii. zegers erfgenamen
15. Item Ide magriet gheenen dochter van stoclo
16. iij lopen roggen erfcrechs uuyt eenen
17. beemt gheheyten die mertsryt (?) op broeck i[n]
18. deser prochien van Eerssel en[de] hier af i[s] een[en]
19. scepen[en] brief
  - a. Solvit (onleesbaar)
20. Item gherit martens ende aleyt syn wyf ians
21. ....dochter(?) ....inden(?) loop hebben ...?? geg...?? voer
22. scepen[en] (van) Eerssel ja[?]nen(?) b(y?) broecheve[n] ende
23. ho....?? (ter stont van lichtmesse... het iaer?)
24. *boek is hier zo verkreukeld dat het praktisch onleesbaar is*

Folio 5v [met merk links boven "VI"]

1. xcix (= 99?) Jacop Thijs en[de] korstiaen loys ter stont na
2. lichtmissie voers[chr] provisors der tafelen des heylich
3. gheests van eerssel een mudde rogg erfpachs
4. metten brieven daer af spreken[de] en een stuck
5. beemps gheheiten die colc in die prochie van
6. eyck ghelegen welck mudde rogge van willem
7. slaets soen ende lysbet syn docht[er] met hore[n] mo[m]
8. bar geco[n]sente[er?]t hebben en[de] is voerts daer af

9. een opdracht gedaen int selve jare voers[chr] voer
10. scepen[en] van bercheyck goyvaert elen(?) en[de] suis (?) Ende
11. gerit ende aleyt voers[chr] sullen bewonen hen leve[n]
12. lanck sheylichs gheests huys mette hove na in
13. hout eenre cedullen die daer op gemaect is
  - a. Solvit Jan Spapen
  - b. tot be[rg]yck(e?)
14. Item lysbeth die needster op huys ende hof gelege[n]
15. indie hengen straet metter eenre syden neven
16. steven mols erve en[de] met der ander syden aen die
17. gemeyn stra[et] en[de] met den eene[n] eynde aen lauwre[ys?]
18. ...??... vrydaechs erve ende met den andere[n] eynde
19. aen leyten erve vanden bomen ij lope[n] rogge
20. Item heylken van de molen i lopen rogge
21. uut eenen halven Mudde rogge dat jan? pe....?[*onleesbaar door vouw*]
22. mans gelt uut een beemdt gheheyten b?.. elege[n]? [*onleesbaar door vouw*]

Folio 6

1. by dirick quiryns die hoefmans te wezen plach inz
2. sulker voerwarden dat hen erfgenamen die voerschr[evene]
3. twee lopen rog[ge] quiten mogen gelyc alst lant cop
4. gelt en[de] hier af sal die heylige gheest v[ij]f iaergetid
5. doen doen (*sic*) ... Item soe heeft ian hoefma[ns] en[de] sij[n] wyf
6. beset ij lopen rog[ge] en[de] dien hebben syn erfge
7. namen over gewyst aen dit half mudde rog[ge] voerschr[even]
8. di[?] daer hebben die heylige gheest meesters die a[n]
9. der iij lopen rog[ge] toe gecocht alsoe dat dat (*sic*) j
10. mudde rogge voerschr[even] aellme tot den heylig[en] geest
11. comen is.
  - a. Solvit die kynder gheryt
  - b. beken....(*onleesbaar*)
12. Item gherit moelemans j mudde roggen
13. uut drie mudden roggen die jan die laet tot
14. berckt te gelden plach En[de] daer syn scepen[en]
15. brieven af
16. Item Aert nouts op een stuck lants geheyten die
17. hofstadt neven sheren erve van postel aen die
18. een syde en[de] aen die ander syde neven he[.]nen erve
19. vander hese j lopen rog[ge]
20. Item iij jaergetiden
21. Solvit die kynder peter dyngens (*onleesbaar Mo[mber] ja[n] Smyhen ?*)
22. Item uut eenen stuck lants van onderhalf lop[en] saet
23. gelegen aen die een sc..(*onleesbaar*).. aen sheren erve van
24. postel en[de] aen die ander (*onleesbaar*) aen .... erlen baest (?) (*of vaest*)

Folio 6v

[Gemerkt linksboven "VII"] erve ii lopen roggen erffelyck En[de]

hier af sal

1. die heylige geest der kercken uut reyken een half
2. lopen rogge ende dae[r] mede sal die kerke een
3. jaergetide doen
4. Item op die hofstadt gelegen aen sheren erve van
5. postel metten eenen eynde en[de] met den andere[n] ae[n]
6. hemmen(?) peters erve j lopen roggen
7. ende den (?) aude swart (?) den pape voer syn iaer
8. getide ende vij (iij?) dat int iaergetide boeck staet

9. Item willem gielmans gilt den heyligen gheest
10. van eerssel vij lopen roggen erfs paths (?)
11. Ende den priester loa (?) twee lopen en[de] den coster
12. j lopen maect samen x lopen op eenen
13. halven bocht geheeyten den scordels bocht
14. Ende hier af syn brieve
15. (*latere toevoeging onleesbaar*) Solvit michiel
  - i. gielmans
  - b. (*latere toevoeging onleesbaar*)
16. Item heylwich danen heeft gegeven den heyligen
17. gheest van eerssel van eerssel (*sic!*) j lope[n] rogge
18. erffelyck dat staet te heffen op lauwreysen ver
19. willigen gelaech en[de] dat selve lopen erf rogh plach
20. te heffen de kercke van eerssel daert (?) heylwich (?)
21. danen af ...??... en[de] heylwich ...??...
(*regels 24-27 moeilijk leesbaar door vouwen in perkament*)

Folio 7 -

1. gert voer dit lopen voersc[reven] te staen int heyliche geest[s]
2. boeck en[de] voer hoer te bidden behouwelyck dat hey
3. lwyck dit lopen rogg voersc[reven] / heffen sal hoer leven
4. lanck en[de] niet langer ano xc op onser vrouwen (1490?)
5. dach natuur[lyk] ? puisor ? Jan vanden loop En[de] willem
6. cornelis solvit thomas lozen
  - i. als die smet
  2. (*pennenkriebels*)
7. Item in den jare duysend wif ho[n]dert en[de] viere Soe (1504)
8. heeft art ian willems ontfangen xij peters die
9. welke ioest celen af (*grote vlek*) (ge)queten heeft van eenen
10. j. mudde rogge dwelke ioest celen voer[schreven] gelden[de]
11. was ia[n] eyssen vande[n] dichovel en[de] ia[n] voesc[reven] dat half?
12. mudde rogge beset hadde den heyligen gheest tot
13. eerssel om sy[n] iaergety te doen doen (*sic*)
  1. *later bijgeschreven ?? onleesbaar*
14. Item aert willems voer[schreven] mach af quyten dit half
15. mudde rog[ge] met xii peters gelyk doet tgelt
16. doen ganbaer was En[de] hier af is eenen brief

17. provisorie Elias van der halver milen en[de] thomaes ia[n]
18. aben
  1. Solvit aert jan
  2. willems
19. Item inden jare van lxxiii ? des anderen daechs in die (1474?)
20. gherstmaent ontrent xi vr[ouw]e[n] dachs soe begeerde
21. je[n]niken scuysyns dat die heylich gheest meesters soude[n]
22. over hebben een[en] erf brief van negen lopen roggen
23. iaerlix die hoer schuldich is te gelden alle jare aert
24. die werdt op syn huysi[n]ge metten gelage daer aen

Folio 7v [met li.boven soort merk "VIII"?]

1. liggende En[de] dat sy daer af betalen sullen aert va[n]
2. tulden vii peters eens soe bliven noch vj lope[n] rg
3. eerts rogh Ende des sal die priester hebben twee
4. loopen voer vigilie ende misse te singen alle jaer
5. hoer iaerghyt en[de] oeck mede voer hey[n]ricken hore[n]
6. soen den coster .j. lopen rogge[n] en[de] der kercke[n] .j.
7. lopen Den heyligen gheest twee lopen eefflyck
8. Testes heer ffranck van dusel Jan hazen aert
9. scuysinx
10. Item dese voersc[revene] ix lopen roggen en[de] een lopen
11. daer toe beset maeckt tsamen x lopen
12. Item die erfgenamen hebben dat voert gewesen
13. op eene[n] halven bocht geheyt den scoerdels bocht
14. gelegen deen syde aen erve Jans vanden loop dan
15. der syde aen kathelyn haesen eerf daert af ghe
16. deylt is deen eynde aen een gemeyn straet die
17. gaet te duysel waert hier af syn brieve
18. Item in den jare lxxiiii xvii dage[n] inden mere (?) drie (1474)
19. uren na der nonen soe besette aleyt bickers der
20. fabriken .j. lopen roggen ende deen (sic) heyligen gheest
21. .j. lopen roggen eefflyck en[de] dat haer man ende sy
22. in des heylichs gheests iaerghyt boeck sullen stae[n]
23. gescreve[n] En[de] dat hoer erfgename[n] lossen....(?).....
24. lopen met ii peter Testes heer franck willem
25. peelma[n]s die coster
  - a. Solvit (onleesbaar)

Folio 8

1. Item Severyn roden gelt den heyligen gheest soe?.
2. j lopen roggen uuyt synen erffnisse gelegen tot
3. haplaert opten valenberch comen van lysbet godenaam
4. hier af synen brieve
5. Item uuyten selve[n] goeden te gelden een mudde erff(s)
6. rog[ge] En[de] noch een half mudde erffs rog[ge] vercregen
7. met scepen[en] brieven van Eerssel...
8. Item Inden jaere xiiii en[de] lxxix heeft beset heyrick (1514?) ((1479?))

9. e marcelis peelma[n]s soen was den heyligen gheest van
10. eerssel drie lopen erf roggen te weten uuyt een[en] mudde
11. erf roggen dat heynrick v[er]cregen hadde tegen mechtelt
12. hey[n]rick vos dochter was sophie ende luytgaert hoer doch
13. teren welck mudde erf roggen Jan goyvaerts soen van
14. scadewyck geloeft had erf flyck te gelden marien hey[n]ric
15. vos wyf was uuyt een[en] beemdt aen scadeker dyck geleg[en]
16. En[de] al te verstaen gelyc den scep[en] brieven daer af syde
17. dat wael inhouden en[de] begripen hier af synen brieve[n]
18. Item Jan Sailx? en[de] syn wyf ende magriet van perweys
19. hebben gegeve[n] en[de] beset den heyligen gheest van
20. eerssel iiii lopen erf roggen uuyt onderpanden die gelege[n]
21. syn aen die kerck van eerssel aen erve[n] hey[n]ric haengrefs

Folio 8v [met li.boven soort merk “VIII”] aen(?) erve aert Stevens ende aenden kerckhof hier af syn

1. scep[en] brieve die welke wout[er] jan hoefmans sone geg[even]
2. hadde aerden he[n?]ens (?)
  - i. Solvit die ky[n]der ia[n] henen (?)
  - ii. al[i]as die cock (*aangevuld met*
  - iii. *tekst in later(?) handschrift, slecht*
  - iv. *leesbaar: mo[mber] d... hy (?) De...?*
  - v. Wouter die(?) cock...? *verder niet leesbaar*
3. Item Aert vander spgelt heeft beset den heylige[n] geest
4. een stuck lants geheuten dat elias hoefken gelegen
5. totter heze aen erve dircs uuten huls en[de] aen erve dircs
6. vermoelen af te gelden ii lopen roggen daer voer
  - i. Sol[vit] kynder wille[m] huls
7. (*pennekriebels*)
8. Item Elsbeen hen[d]rick ghenen wyf heeft beset den
9. heyligen geest een lopen roggen erfs pachs op een[en]
10. ecker geheuten den venecker gelegen acht[er?] baet Denen
11. by erffenis hey[n]rick stoeldreyers
12. (*pennekriebels*)
13. Item Jan vanden heyshovel heeft beset den heyligen
14. gheest een lopen rog erffs hier af is een[en]
15. scep[en] brief

Folio 9 Item gherit der Weuwen ende heylich syn huysvrouwe

1. hebben beset den heyligen gheest een lopen erf rogge
2. op een stuck lants geheuten dat cloetken gelegen op die
3. buxheyde aen gerit scoerdels erve en[de] aen Symon turts
4. Item Jan Scalx die jonge ende elizabeth syn wyf hebbe[n]
5. gegeve[n] den heyligen gheest voer die zielen aleyt Goe
6. daerts ende magriet hore docht[er] een lopen erf roggen te
7. heffen uut een[en] stuck lants gelegen in die velthove[n] deen
8. syde aen erve hey[n]ric gysen dander syde aen erve mar

9. ten loyen deen eynde aen eene[n] wech en[de] dit lopen rog[gen]
10. te quyten of sy willem die erfgename[n] alsoet lantcoep
11. gilt
12. Item Symon molemans ende lysbet syn wyf hebben
13. overgegeven den heyligen gheest van eerssel Een m[ud]
14. rog[ge] erf pachs welck mudde rog[ge] Jan Jacop lauw[r]ys
15. gebroeder[en] ende lysbet hoer suster alle ky[n]dere[n] henrick
16. vander bruggen ge(lo)eft ? hadden barten hore sust[er] te gelde
17. uuyt eenen bemdt geheiten die oc(e?)den gelegen neve[n]
18. erve steven turts dat nu hebben die ky[n]der andries
19. danen en[de] voer dit mudde r[ogge] sal Symon moelemans
20. en[de] lysbet syn wyf besitten hon leve[n] lanck tot leste
21. leven[de]te hebben des heylichs geests gelaech metter

Folio 9v

huysse ende te laten na hen doot alsoet sy wynden ende

1. van desen voorsch[reve] mudde r(g) heeft die heylige geest
  2. scep[en] brieve[n]
  3. Item hey[n]rick haengrefs heeft beset den heylige[n] geest
  4. drie lopen roggen erfpachts der maten van Eerssel
  5. op een[en] beemdt gelegen tot scayck deen syde aen ja[n] cor
  6. nelis erve dander syde aen erve Jan pauwels ende der
  7. mo[n]nicken erve van to[n]gerloe gelyc testament i[n]helt
  8. welck testament heeft hey[n]ric naturael en(?) hey[n]ric hae[n]grefs
- hier uitgebreide toevoeging* Solvit gherit marte[n]s
in later handschrift (= van pastoor tot Waelwyck als cock
Roymans), gedateerd 1640 mo[mber] j[o]anis den cock
Zie voor (gedeeltelijke) transcriptie hierna mo[mber] .....??
9. Item Jan hey[n]ric scaey[wyx?] ende elizabeth syn wyf heb
  10. beset den heyligen geest een half mudde roggen
  11. erfpachts uut derdalf mud roggen erf pachs welck
  12. derdalf mud rog[gen] gelden die kynder peter vand[er?] voert
  13. welke ii mudde r[og] vande[n] derdalve[n] toe behoer[en] onser
  14. vrouwen altaer tot eerssel
    1. Solvit jacop willem
    2. als cleyn jane (?)
  15. Item heer aert van baest perso[en] was tot eerssel heeft
  16. beset den heyligen geest van eerssel ii lopen rogge[n]

Gedeeltelijke transcriptie van de latere toevoeging:

“de voors. iij lope[n]rogge gilt noch (Item??) ... Jan Goyars nomine uxoris (objit?) .... het goet tot scadewyck lange tyt....? peter? ..... gossens (??) erfgenamen betae(lt?) by .....? wouter hendrix vader(?) af het goet (?).....huy.....? Goyars.....Quod attestor ..... Roymanspastor 1.6.4.0. in Eerssel”

Folio 10 - welk lopen roggen men ghilt uut eene[n] mudde

1. rogg[en] eerfpacht welck mud[den] steet op eenen
2. heem (t)ot scaydewyck neven erven dirxs ver
3. molen .. en[de] ianne[n] (p?) auwels hier af syn brieve
4. en[de] die brief lee(t) onder den rectoer van o[n]ser
5. liever v[r]ouwen al(t)aer tot duyssel
  1. (*later bijgeschreven*) / Solvit die [mom?]
  2. claes v[er]hoeven
6. krystyn aleyt loyen dochter was heeft gegeven
7. en[de] beset den heyligen geest twee lopen rog[gen]
8. erf-pachs der maten van eerssel op een[en] bocht
9. geheysten den raephof tot scayck gelegen aen
10. martin loyen erve ende peter ghyskens en[de] ian
11. ghysen en[de] datme[n] quyten mach met vier peters
12. Ende dit is gheschiet inden iare van lxx duyse[nt]
(1470)
13. vierhondert
14. Item peter ians soen vander spgelt geloeft den
15. heyligen geest van eerssel eefflyck te betalen
16. allen iare op onser vrouwen dach lichtmisse drie
17. lopen roggen erfs pachs der maten van eerssel
18. uut een[en] stuck lants geheysten dat cleyneck[er]k[en]
19. op die spgelt gelegen aen martens syn brueders
20. erve[n] en[de] uut een[en] beemdt geheysten den honsbocht

Folio 10v

1. aen erve Willem Scoerdels en[de] oeck aen ge
2. meynt En[de] uuyt een[en] hof een lope[n] sayrog (?)
3. oeck aen erve martens voorsch(reven) te weet (?) dat
4. pauwels syns wyfs brueder?/brieve(?) gevest [h]adde
5. een heel mudde daer dese iij(?) lopen ..... come[n]
6. die welke pauwels beset h[adde?] uutten [se]lve[n] brieve
7. ven vanden heele[n] mud welke[n] dani vanden
8. mud rog(gen) hielt M cccc en[de] sesensestich den (1466)
9. vierden dach in merte
10. Inden jare lxxxv heeft beset hey[n]rick losen den (1485)
11. heyligen geest van Eerssel twee lopen rogge[n]
12. erfs pachs op syn gelaech gelege[n] aen die plaet
13. se van eerssel strecke[n]de lanxs die henge[l?]-straet
14. En[de] die twee lopen machsii [??] legge[n] met vier
15. peters en[de] met den pacht hier heeft hy gevest
16. heer marten hoevelma[ns] en[de] h[eer] peter vande[n] loep
17. en[de] aert wreyssen
18. [*hier tussengevoegd vijftal regels in later handschrift*]
19. Item een mudde erf roggen op dierick sceyven
20. gelaech tot scaywyck deen syde aen marten
21. loyen ky[n]der erve dander syde aen cornelis lysbet

Folio 11 cornelis soens erf met beyden eynden aen die ghe

1. meynt En[de] hier af syn brief
  - i. Solvit peter heyn smeets
2. (*later bijgeschreven: goyart . . . mo[mboir] bartholomeus goeyarts*)
3. Item kathelyn hasen heeft beset der tafelen theylichs
4. geests van Eerssel twee lopen erfroggen den officia[n]t
5. vander kercken van eerssel ij lopen den officia[n]t[?] van[de]
6. costerien een vaet roggen maken tsamen sesse lopen
7. rog[gen] erfelyc diemen heffen sal uuyt een[en] halve[n] mud
8. rog[gen] dat jan danckaerts en[de] daeraf mari scoerdels
9. die wedergedelt heeft op erven geheyten de aude Ende
10. *is gemaect Int jare (..?) xcix derthien dags in octobri* (1499)
11. tot acht uren voer middach in pintel (?) heer loyen cortsh/kes ?
12. priester no[o]r/zig* ty? ... lopen loys soen priester en[de] damen daenis *zie r.17
13. soen getuygen Item noch der kercken va(n) eerssel een vaet rog[gen]
  - a. Solvit peter danckaerts mo[mboir]
  - b. *in ander handschrift*
  - c. *petrus .....*
  - d. va[n] den valgat
14. Inden jare xv soe is comen dirck jans soens van bersse (1515)
15. en[de] heeft gemaect in syn testament voer korstiaen loys ?
16. als no[?]z...*?? vanden hof van luydick den mo[m]baers va(n)den *zie r.13
17. heyligen geest van Eerssel doen wesen[de] en[de] malmaels
18. synde anderhalf mud roggen erflyc na der doot heylich
19. synder moeder een half mud erf roggen dat men heff[en]
20. sal uuyt ander half mude erfs rog[s] datmen gheldende
21. is op die goede jans verspegelt en[de] gelegen syn op half....?
22. die spegelse hoof na inhoud der scepen[en] brieven daer op
23. gemaect vrede?/ brede? inhouden En[de] dat mud[d]e erf rogs vanden

Folio 11v

1. anderhalf mud roggen sal hebben nader doot heylich[s/t?] vo[r?]
2. screven die deli(ey[s?]) van onser liever vrouwen tot eerssel
3. om misse mede te doen voer die zielen saliger gedechten
4. en[de] alsoe hoert den brief van den ond[er]half[en] mud rog als
5. voersch[reven]staet den dekeny vand[en] gulden va[n] onser liever vrou
6. we het mude erfs rogg en[de] dat half mud den heylighen
7. geest tot Eerssel (*onser vrouwen guld...?? ... in later handschrift*)
  - i. Solvit Jan vanden bemde (??) mo[mboir]
  - ii. *met latere toevoeging: . . . mans mo[mboir] jan ho . . . ??*
8. lysbet peelmans hey[n]ric[k]s huysvrouw was heeft beset den hey
9. ligen geest van Eerssel een lopen erfroggen op een[en] bocht
10. achter jans vanden loep gelegen neven michielen wille[ms?]
11. gielma[n]s soen erve welck die kyndere[n] van lysbette[n] voersch[reven]]
12. mogen afquyten met twee peters en[de] metten pacht
13. Test[es] willem peelma[n]s Jan vanden loep et(?) ..?...? i[n] testam[en]ts
  1. Solvit hey[n]ri[ck?] losen ae[n] die staecht (?)
    - a. *met latere toevoeging (onleesbaar)*

14. Item dirick scoerdels hevet tgheli. . .(?) dat ian van broeck
15. erven? gehadt hadde van den heylige geest meesters daer
16. by is ghilt? tsiars een half mudde rogh. En[de] hier is een brief
17. af spreken[de] op die ster?beeck op een[en] ecker aen die
18. dyckstraet En[de] dit is geschiet inden jare xv e [de] elf (1511)
i. Solvit dirck scoerdels
19. *(vervolg in ander handschrift niet leesbaar)*

Folio 12

- *deze tekst is erg vervaagd en moeilijk te lezen*
1. En[de] hoere??... ecker ??... heeft beset den heyliche geest van
  2. Eerssel een half mud rogen uuyt een[en] helen
  3. ghilt jan verspegelt en[de] die heyliche gheest ene
  4. die brieve hier af dander helft is beset
  5. Solvit mees/maes? jan v[er]spiegelt
  6. *andere tekst later toegevoegd – onleesbaar- magriet ha ....?*
  7. magriet heytric wouts hannen huysvrouw was.... (heeft)
  8. beset den heyligen gheest van Eersel een lopen
  9. rogen voer int heylich geest boeck te staen dat (men ?)
  10. heeft uuyt een[en] brief van vyf lopen rog[gen] dat gilt
  11. aert si?ongen den brief heeft die kerck en[de] is schul
  12. dich den heylichen geest alle[n] jare te betalen een lope[n]
  13. rogen
- Hieronder is alles onleesbaar - ander schrift en andere inkt*

Folio 12v

1. Dit is dat eefgelt dat die heylige geest van
  2. Eerssel geldende heeft alle iaere
  3. Op huys en[de] hof ians sloffen dat ians van postel was
  4. des sondaechs na sinxten te betalen v ...p?... pay[ments]
  5. Solvit kathely[ne] art willems dochter
  6. volgen vier regels in later handschrift met datering 1640
  7. Item op huys en[de] hoff truyden (?) van postel en[de] haere
  8. kynderen dat hannen (?) sloffen moeder was des son
  9. daechs na sinxten x ...p?... payments
  10. Opt goet daer Eel (?) wouter hannen woent daer daen (?)
  11. vanden dael te wonen plach
  12. Solvit die kynder dict(?) ia[n] d.....??
  13. volgen vier regels in later handschrift gedateerd (1640) en ondertekend (Rojijmans)
  14. Item op een[en] bocht geheyt den stoters(?)bocht die ma
  15. thijs wellens te wesen plach en[de] daer na conen (?) van
  16. der (?) achter loopma[ns] op onse liever vrouwen dach
  17. half oexst (?) xii g[ulden] fornoys
- Ende hier
18. af syn brieve
  19. Solvit jan michiels als [voren?]
  20. heyrick verhestert v ...p?...payme[n]ts op die helft va[n]
  21. een[en] ecker gelegen op den cruys wech byder kerken

22. oestwaert
23. Solvit (onleesbaar)

Folio 13

1. Item op een bemdt geheyten die geelis bocht van
  2. steven molemans wegghen gordenaert noys op
  3. sint andries dach j lb? payment [*lb=pond?*]
  4. hier af syn brieve
  5. Solvit die kyndere[n] jan va....
    1. .... van broechoven
  6. *Met andere inkt en pen geschreven*
  7. *dit voorschrevene X out payment ... beridie? (X=lb=pond)*
  8. .... zuybeel.? betaelt....
  9. *haer cornoert graneel de....*
  10. ....hendrick wijnen op den dyck .....
  11. *uyt haere goet aldaer 1.6.40.*
  12. Item op een hofstat metten huysse daer op staende
  13. Dat mathys wellens te wesen plach aert loys op
  14. Sinte martens dach xl schell[ing] payment
  15. alsulke opten dach van betalen gange wesen sal
  16. En[de] hier heeft loom[ans] meer voerwaerden toe gelooft
  17. waert dat dese o[nder]pande op ginge
  18. Ende hier af syn brieve
  19. *onleesbare tekst - later bijgeschreven*
  20. Solvit de kynder aert scuysens
  21. Item op een[en] bocht gelegen bij die quadewasse op die
  22. helft die willem wouters te wesen plach ja[n] maech
  23. mans soen purific iij lb payments
  24. hier af syn brieve
  25. Solvit die ky[n]der meus voors[chrevene]
  26. Item op een[e] schuer en[de] hofstadt die metken belien te
  27. wesen plach godenaet va[n]de[n] bovenhovel vlb pay[ment]
  28. Solvit dirick die cup?... hae[ne]grefs ?
- Verder met andere inkt en andere pen mo[mboir] peter damhouts dese woens .... payment elizabet Ao1.6.40.*

Folio 13v]

1. Ende van desen v ...p?... voorsch[reven] gilt die heyliche gheest
2. den priester van iaergetiden_____xvi ...p?.....?... v...lb
3. cochte mabelie? scuysincs den heyligen geest
4. En[de] hier af syn brieve
5. Item op een[en] ecker die goedenaerts katelyne[n] was
6. ian maechma[ns] en[de] syn soen op sinte iacopsdach
  - i. x ....p?... payments
7. Hier af syn brieve Solvit meus verschaeft?...??...
8. *Vijftal regels in ander handschrift met o.a. datering 1640*
9. Item op een[en] beemdt achter wouters vander donck
10. gelegen die erfgenamen van heyndric den wever

11. van dusel p? (inktvlek) vi grote
  12. hier af syn brieve
    - a. Solvit dirick gr...??....
  13. *Tussengevoegde tekst met datering 1640*
  14. Item op een vlaslant opten waterlaat dat hennen
  15. steffen te wesen plach ghyse leyten gegeven voer
  16. henneken heynen skellers (?) soens ziele tot paeschen
  17. ij quarten ryns wyns
    - a. Solvit die kynder dicks?
    - b. ian dielen
- Viertal regels in ander handschrift met datering 1640*

Folio 14

1. Item cleyn hennen van borkel heeft beset j quart
  2. ryns wyns opt gelaech met deser co[n]ditiën dat is
  3. dat magriet syn wyf gelden[de] heeft saer ? op twee mud
  4. rog(gen) eerfflyc en(de) soe wie? dan van hore[n] erfgenamen
  5. dat dese twee mudde rogge voorsch[revene] heffen sal die sal
  6. betalen dese quarte wyns voorsch[revene]
- in ander schrift en met andere inkt.*
- a. *De voe[rschr]wijn betalt....1640*
  - b. *En Frans Rochus tot Duysel*
  - c. *Met lijst.*
    - a. Solvit Thys augustyns
    - b. Mo(mboir) jan augustyns
7. Item Elaerus van parwys I auden groten (?)
  8. inden tsyns van roesbeecke en[de] thoven en[de] erven
  9. voer heeft die heylige gheest gecocht ...ij aude g[roten]
  10. tegen lysbetten syn wyf met horen mo[m]baer daer sy[n]
  11. scepen[en] brive af hier wat meus hoemans by en[de] jan
  12. copen syn swager
    - i. INKTVLEK
13. Item jan godenaers van scadewyck gilt ...j auden
  14. vlemschen erfeliken uuyt een[en] beemt die gelegen is
  15. tot scadewyck met eender syden aen celen boems erve
  16. metter ander syden aen ian synen erve te betalen
  17. tot kerssavont
    - i. *in ander schrift en andere inkt (1640)*
      1. ....
      2. ....
        - a. ....
    - ii. Solvit die ky[n]der van wyntke[n] eyts ...?
18. Item Steven ? tshertogen en[de] yde sy[n] wy[f] lb op hore ?
  19. Scadewics huys en[de] hof hier af syn brieve
    - i. Solvit die ky[n]d[er] ian van de looy ?

Folio 14v

1. Dit syn noch iaer renten in gelde
2. Item heyrick udemans ghelt den heylige[n] geest
3. van eerssel iaerlixs _____vj peter op schepe (?)
4. ende panderen En[de] hier af syn brieve
  1. Solvit heynrick umans

*in ander handschrift
tussengevoegde tekst*

5. Item ian steven dielen gilt tsiaers den heylighen
  6. geest van eerssel _____1 gulden h[ier]af syn brieve
    1. Solvit ian eyssen heerstraet
- tekst tussengevoegd datering 1.6.4.0 veel inktvlekken*

Folio 15

1. Dit is dat lant dat den heyligen gheest toebehoert
  2. van Eersel
  3. Item een stuck lants geheyten den mortel voer
  4. drie lopensaet genoempt dit besette gyve ? van (gybe?)
  5. montenaken
- (andere pen en andere inkt .....) ao 1640.....*
6. Solvit peter van den valgat

VLEKKEN

7. Item een lopensaet lans in die middacker geheyte[n]
8. die hasseler
9. Solvit marten verspegelt

VLEK

10. Item iij lopensaet lans groes in die middeacker
11. by den heesacker
12. Solvit heynrick udemans

VLEK

13. Item Een stuck lants gelegen bij die erffenissen
14. jan marcelis en[de] peter van der voort opte[n] bre[n?]de
15. Solvit Jan van wessem

Folio 15v

1. Item Een huys metten hove daer toe behorende alsoe
  2. als dat tegen jan molemans over leecht dar dit
  3. strate al om[m]e gaet En[de] is gheheiten inden heyligen
  4. geest
    - a. Solvit agnees van genoy(p?)
- 5. In later handschrift
6. tussenvoeging met
7. datering 1.6.4.0*
8. Item een stucken lants opten hoeck daerme[n] o[mme]gaet
  9. ter kercken waert daer dien pat aent eynde gaet
  10. gemeyn die heylige geest die ij deel en[de] die priest[er] of
  11. dienaer der kerken derdendeel

a. Solvit heer peter re??xs

12. *Met datering 1.6.4.0 tekst hieronder*
13. *die dit bezit nog eens beschrijft*
14. Item een stuck lants gelegen by die sneproyen
15. tegen? den postel acker over ontrent ij lopensaet
  - i. Solvi Thomas aert Will[i/em?]s
16. Item noch een ackerken gelegen in die eyndecker
17. groet synde ij lopensaet by jan quackeler erve
18. en[de] aent gods huys erve van tongerlo
  - i. Solvit meeus van her[t/s?]troy
19. Item een driesken gelegen aen die henge straet aen
20. erve jan dries en[de] aen erve lysbet broecheoven
  - i. Solvit aleyt ian (h/b?)ogaerts

Folio 16

1. Item noch een stuck lants gelegen in die eyndecker
2. ontrent een lopensaet by lysbet broecheoven bocht
3. gelegen byden wech gaen[de] ter hese vaert
  - i. Solvit jan van buel
4. Item Een en bocht gelegen metter eender syde ae[n]
5. den auwen noven dander ey[n]de aen erve theylichs
6. geests van eerssel deen syde aen peter danckaerts
7. erve dander syde aen die ecker
  - i. Solvit Jan michiels als boe[m]?
  - ii. modo adam Sue(?)rardi ?.....
8. Item noch een stuckxken lants gelegen in die middecker
9. Item noch een eckerken gelegen in die middecker
10. gelegen (*sic*)
11. Item een bocht gelegen metter eender syde aen
12. Aleyt cocks erve da[nder] aen dirick scoerdels erve deen y[n]de
13. aen michiel hoecs erve da[n]d[er] aen de[n] venack[er]
  - i. solvit michiel hoecs

Folio 16v

1. Item noch Een[en] Ecker gelegen by die molen
2. groet synde vier lopensaet den syde aen de[n]
3. mole[n]wech deen eynde ae[n] den wech gaen[de] ter
4. hese waert dander ae[n] ja[n] dane[n] erve
Solvit Jan willem
reepincker(??)

Hier eindigt de originele tekst van het Register van den Heligen Geest Eersel. Volgt nog een tekst die pastoor Roymans veel later (=ca. 1640) schreef en die ook is opgenomen in het boek Eersel, Duizel, Steensel – Drie Zaligheden, op p.160.

Folio 17

1. Item die koster ? die dat lof doet in die capelle sal
2. des jaers hebben vanden heyiligen geest ....? .... stos?
3. dertigh st(uivers?) ter .... dat die proenso...? weder
4. om geven twintich Carolus gulden tot profite der
5. capellen loff
6. Item willem verhesse heeft gehuert den bocht in die staet straet
7. aen Mathias goris en[de] willem michiels als heylicher gts
8. meesters - tien jaer lanck inden jare xli in april ....? In
9. Item noch? heeft willem voor[chrevene] gehuert op datu[m] als voor(noemd)
10. een eckerken gelegen [hyn]der? die hengestraet aen mijn ?
11. Tj ? van tongerlo erven
12. ....Michiels Tj wouter

*Onderstaand de transcriptie van de tekst naderhand (1550) bijgeschreven.
 It[em] Jacop beerten heeft aff gequeten drie bossche ...mon?ber??
 rogge oft anderhalff mudde bosch mate. Int jaer ons heeren duysent vijf hondert
 vyftich. ende den quyt brief van de 1550rogge voor[schrevene] is in die komme ?
 vand[e]n heylige geest Ende die penningen daer aff geboect Weder aen ge (?) seet
 aende]heyiligen[n] geest bocht den Welke[n] bekent heb[ben] dit is g[saet?]voer
 heylige[n] geest meesters Willem peters sy vand[en] hees ?? En[de] peter danckaerts*

Folio 17v

1. Item noch Een[en] Ecker gelegen by die molen
2. groet synde vier lopen saet den syde aen de
3. mole[n]wech deen eynde ae[n] den wech gaen[de] ter
4. hese waert dander ae[n] ja[n] dane[n] erve
  1. Solvit Jan willem
  2. Reepincker
  - 3.

Hierna volgt het Pro Memoria van pastoor Roymans, zoals weergegeven in Eersel Duizel Steensel Drie Zaligheden, p.160:

Pro Memoria van den jaren ons Heeren 1635. Als dat die Keijzersche oft Crauwaeten in deze landen gecomen sijnde tot assistentie van den Conix broeder van Hispanien, den Cardinael Fernandus hebben (sij) onze Kerke den 18 July in sulke vuegen geplonderd, datter niet en (een) slot aldaer en is gesloten gebleven of ongeschijnth (= ongeschonden). Ende kerkelijke ornamenten geroeft; de kelk, silvere h.olie-pullen genomen ende meer andere; welke orsake is, dat dese ende meer andere boeken, scrijften der Kerke, den h.Gheest, de chemeynte aengaende, sijn in scaude gecomen. Me quedamodo presente et audiente (= Ik was daar in de buurt en hoorde alles), want als dit geschieden, soe lach ik omtrent der kerke in eene graft (= sloot) verborgen. Het vors[egde] (= hierboven genoemde) orlocksvolck was soe furieus, dat niemant en dorste genaeken, noch geestelijk, noch weerlijck (= wereldlijk). Quod attestor (= dat getuigt) Joannes Dieryck Roymans pastor eccles. Eersel

Ad Kokx v.o.f.

Witgoed

Sigarenmaker 10D
5521 DJ Eersel
Tel. (0497) 51 33 69
Fax (0497) 53 43 65
E-mail: info@adkokxwitgoed.nl
Internet: www.adkokxwitgoed.nl

reparatie en verkoop van was- en koelapparatuur

DE ONZE MUZENVAL

ONTMOETINGSPLAATS ZALENVERHUUR LEESSTEK EXPOSITIE
FILM EVENEMENTEN TONEELZAAL HAP & DRINKPLEK MUZIEK

SCC de Muzenval beschikt over diverse zalen die geschikt zijn voor vergaderingen, cursussen, bijeenkomsten, workshops etcetera.

Ook is er een theaterzaal met 350 zitplaatsen waarin alle faciliteiten aanwezig zijn voor uw productpresentaties, bedrijfsvoorstelling of seminars.

De foyer biedt met zijn open karakter voldoende rust voor een drankje of hapje.

Wij denken graag met u mee. Ook over uw programma. Neem gerust contact op om uw wensen kenbaar te maken.

